

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 313/06-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. novembra 2007 v senáte zloženom z predsedu senátu Sergeja Kohuta a zo sudcov Ľudmily Gajdošíkovej a Lajosa Mészárosa o sťažnosti G. F., K., zastúpenej advokátom JUDr. J. Č., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 176/99 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo G. F. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 176/99 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 176/99 konal bez zbytočných prietáhov.

3. G. F. priznáva finančné zadost'učinenie 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice I p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. G. F. priznáva úhradu trov konania 2 894 Sk (slovom dvetisícosemstodeväťdesiatštyri slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice I p o v i n n ý zaplatiť na účet advokáta JUDr. J. Č., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 313/06-12 z 10. októbra 2006 prijal na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť G. F., K. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. J. Č., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 176/99.

Sťažovateľka uviedla, že sa ako žalobkyňa v 1. rade domáhala žalobou z 23. februára 1999 podanou okresnému súdu spolu s ďalšími ôsmimi žalobcami určenia vlastníctva vecí týkajúcich sa dedičstva. Okresný súd až po štyroch rokoch (4. novembra 2003) rozhodol vo veci medzitýmny rozsudkom.

Odporcovia podali proti rozsudku odvolanie, o ktorom Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 17 Co 16/04-215 z 15. októbra 2004 rozhodol tak, že medzitýmny rozsudok zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Okresný súd bol od vrátenia spisu krajským súdom 16. novembra 2004 do 9. augusta 2005, keď vydal uznesenie o pripustení zmeny petitu žaloby, ktorú žalobcovia doručili okresnému súdu ešte 11. decembra 2002, vo veci nečinný.

Okresný súd následne vo veci opäť nekonal, preto právny zástupca sťažovateľky podal 26. apríla 2006 sťažnosť na prietahy v konaní. Predseda okresného súdu sa v odpovedi č. Spr. 2347/06 zo 16. mája 2006 vyjadril, že sťažnosť považuje za dôvodnú.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti je sťažovateľka presvedčená, že okresný súd v označenom konaní svojím postupom porušuje jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po prijatí jej sťažnosti na ďalšie konanie takto nálezom rozhodol:

„1. Základné právo G. F. na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 176/1999 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice I prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 176/99 konal bez zbytočných prietahov.

3. G. F. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 40 000.-Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. G. F. priznáva úhradu trov právneho zastúpenia v sume 5. 786.- Sk, ktorú je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť advokátovi JUDr. J. Č., K. na jeho účet č. ..., vedený v S., a. s., pobočke K. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

Nárok na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľka odôvodnila najmä pretrvávajúcim pocitom a stavom neprijemnosti, nervozity, faktickej bezmocnosti, krivdy, úzkosti, poníženosti a neistoty vyplývajúcej z neskončeného súdneho konania.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľky a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a predsedu okresného súdu aj na vyjadrenie k sťažnosti. Právny zástupca sťažovateľky a predseda okresného súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na konaní ústneho pojednávania, a preto ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania upustil.

Predseda okresného súdu vo vyjadrení spoločnom aj pre vec vedenú pod sp. zn. III. ÚS 313/06 uviedol:

„Sťažovateľky spolu s ďalšími žalobcami podali na tunajšom súde dňa 23. 2. 1999 žalobu o zaplatenie 457.800,- Sk.

Predmetom konania pred Okresným súdom Košice I je žaloba o vyplatenie zákonných podielov z vyplatených kúpnych cien, ktoré boli žalovaným vyplatené potom, čo zdedili v celosti nehnuteľnosti po neb. M. E., ktorý je ich právnym predchodcom.

Vzhľadom na skutočnosť, že v konaní na strane žalobcov i žalovaných vystupuje viac subjektov, z ktorých v priebehu konania niektorí zomreli a bolo potrebné zisťovať okruh ich dedičov a tiež z dôvodu, že pre rozhodnutie vo veci bolo potrebné zabezpečiť množstvo listinných dokladov, považujem predmetné konanie po vecnej stránke za zložitejšie.

Po právnej stránke je táto vec štandardnou, o ktorej rozhodujú súdy v občianskoprávnom konaní.

Súd dňa 4. 11. 2003 vo veci rozhodol medzitýmny rozsudkom (20 C 176/99-203), tento však Krajský súd v Košiciach v odvolacom konaní zrušil a vrátil vec prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

Od 24. 11. 2004 súd vo veci plynule nekonal. Vybavujúca sudkyňa, JUDr. P., od 31. 12. 2004 prerušila výkon funkcie sudcu.

Dňa 7. 4. 2005 vec bola pridelená na vybavenie JUDr. I., ktorý vykonával na Okresnom súde Košice I funkciu sudcu iba do 30. 11. 2005.

Dňa 26. 1. 2005 bola vec pridelená sudcovi JUDr. K., následne 2. 12. 2005 sudkyňi JUDr. L. a následne 19. 12. 2005 sudcovi JUDr. V.

Toto obdobie možno vo vzťahu k účastníkom považovať za zbytočné prietahy v konaní.

Od 19. 12. 2005 súd vo veci pravidelne koná.

Ďalšie pojednávania sa uskutočnili 9. 6. 2006, 10. 11. 2006, 5. 2. 2007, 5. 3. 2007 “

Predseda okresného súdu súhlasil s prerokovaním sťažnosti bez nariadenia ústneho pojednávania.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 20 C 176/99 ústavný súd zistil tieto skutočnosti:

Konanie sa začalo na okresnom súde 23. februára 1999 doručením návrhu, ktorý podali ôsmi navrhovatelia proti štyrom odporcom a žiadali, aby okresný súd uložil odporcom zložiť do depozitu notára peňažnú čiastku, ktorá zodpovedá výške ich dedičských podielov z kúpnej ceny za odpredané nehnuteľnosti. V roku 1999 sa uskutočnili dve pojednávania (6. júla 1999 a 7. decembra 1999). Navrhovatelia podaním doručeným 15. júna 1999 upravili žalobný petit a podaním doručeným 21. októbra 1999 navrhli, aby okresný súd uložil odporcom povinnosť predložiť kópie všetkých kúpnych zmlúv, ktorými odpredali nehnuteľnosti z dedičstva po M. E., ktoré prevzal z dedičstva po M. B., rod. E.

V roku 2000 okresný súd zabezpečoval kópie kúpnych zmlúv výzvou komerčnej právničky JUDr. S. (12. januára 2000) a dožiadaním katastrálnych odborov príslušných okresných úradov (14. marca 2000 a 30. augusta 2000) podľa údajov oznámených navrhovateľmi. Listom z 24. mája 2000 (urgovaným 17. júla 2000) súd vyzval právnu zástupkyňu navrhovateľov, aby špecifikovala žalobný návrh. Navrhovatelia podaním doručeným 19. septembra 2000 navrhli rozšírenie žaloby proti ďalším dvom odporcom a upresnili žalobný návrh.

V roku 2001 sa uskutočnili tri pojednávania (2. apríla 2001, 12. novembra 2001 a 11. decembra 2001). Na pojednávaní 2. apríla 2001 okresný súd uložil právnej zástupkyňi

navrhovateľov upresniť žalobný nárok a na pojednávaní 12. novembra 2001 ju vyzval, aby upresnila návrh na vydanie medzitýmneho rozsudku. Okresný súd 16. novembra 2001 dožiadal katastrálne odbory príslušných okresných úradov o zaslanie kópií kúpnych zmlúv podľa podania navrhovateľov doručeného 14. mája 2001.

V roku 2002 sa uskutočnili dve pojednávania (14. mája 2002 a 24. júna 2002). Okresný súd výzvou právnej zástupkyňi navrhovateľov z 20. februára 2002 a žiadosťou príslušnému notárovi z 15. mája 2002 zisťoval právnych nástupcov po navrhovateľovi v 7. rade. Listom z 21. augusta 2002 okresný súd vyzval odporcov, aby predložili všetky kúpne zmluvy, ktorými odpredali nehnuteľnosti z dedičstva po M. E., resp. M. B., rod. E., a následne okresný súd listom z 10. októbra 2002 vyzval právnu zástupkyňu navrhovateľov, aby vyčíslila náhradu požadovanú z kúpnych zmlúv pripojených v spise. Upresnenie žalobného návrhu bolo doručené 11. decembra 2002.

V roku 2003 sa uskutočnili tri pojednávania (24. marca 2003, 27. mája 2003 a 4. novembra 2003). Okresný súd listom z 24. januára 2003 vyzval právnu zástupkyňu navrhovateľov, aby špecifikovala uplatnený nárok každého navrhovateľa a aby každý navrhovateľ zaplatil súdny poplatok z výšky uplatneného podielu. Na pojednávaní 24. marca 2003 okresný súd opäť vyzval právnu zástupkyňu navrhovateľov, aby upresnila žalobný petit a tiež, aby oznámila právnych nástupcov po navrhovateľovi v 2. rade. Na pojednávaní 4. novembra 2003 okresný súd vyhlásil medzitýmny rozsudok, ktorým rozhodol, že žalobný nárok je čo sa týka právneho základu opodstatnený v plnom rozsahu.

Okresný súd 13. januára 2004 predložil spis s odvolaním odporcov v 1. – 4. rade proti medzitýmnemu rozsudku na rozhodnutie krajskému súdu. Odvolací súd uznesením č. k. 17 Co 16/04-215 z 15. októbra 2004 zrušil medzitýmny rozsudok a vrátil vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Spis bol okresnému súdu doručený 16. novembra 2004.

Od vrátenia veci odvolacím súdom okresný súd uznesením z 9. augusta 2005 pripustil zmenu žaloby podľa návrhu z 3. decembra 2002. Na pojednávaní 9. júna 2006 okresný súd vyzval právneho zástupcu navrhovateľov na upresnenie žalobného petitu

z 3. decembra 2002 a špecifikáciu pozemkov, ktoré boli odpredané a za ktoré navrhovatelia žiadajú náhradu.

Ďalšie pojednávania sa uskutočnili 10. novembra 2006, 5. februára 2007 a 5. marca 2007.

II.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (napr. II. ÚS 219/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje ústavný súd aj povahu prerokovanej veci. Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Predmetom konania je určenie vlastníctva do dedičstva. Čo sa týka zložitosti veci, predseda okresného súdu poukázal na skutkovú zložitosť veci vyvolanú počtom účastníkov konania tak na strane navrhovateľov, ako aj odporcov, ako aj zmenami v dôsledku procesného nástupníctva po zomrelých navrhovateľoch a tiež potrebou zabezpečiť množstvo listinných dokladov pre rozhodnutie v merite veci. Ústavný súd zistil z predloženého spisu rovnaké skutočnosti a na základe nich hodnotí konanie ako fakticky zložitú. Po právnej stránke sa konanie nevyznačuje osobitnou zložitou a vec ako štandardnú označil aj predseda okresného súdu.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v konaní sp. zn. 20 C 176/99, bolo správanie sťažovateľky ako účastníčky konania. Sťažovateľka (spolu s ostatnými navrhovateľmi) priebežne upravovala a upresňovala, resp. rozširovala žalobný návrh v závislosti od zistenia ďalších kúpnych zmlúv, ktorými odporcovia odpredali nehnuteľnosti pôvodne patriace do dedičstva po M. B. Keďže zákon (za podmienok v ňom upravených) pripúšťa takýto procesný postup navrhovateľov, ústavný súd ho nepovažuje za okolnosť, ktorá spôsobuje zbytočné prietahy v konaní. Na druhej strane však skutočnosť, že navrhovatelia nevedeli predložiť všetky kúpne zmluvy a tieto priebežne dopĺňali, resp. označovali odpredané nehnuteľnosti, považuje ústavný súd za okolnosť, ktorá objektívne prispela k doterajšej dĺžke konania. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej dĺžku súdneho konania, ktorá je dôsledkom úkonov jeho účastníkov alebo ich nečinnosti, nemožno považovať za dôvod na vyslovenie prietáhov v súdnom konaní (II. ÚS 41/00, II. ÚS 286/06).

3. V rámci posledného kritéria ústavný súd pri hodnotení postupu okresného súdu v namietanom konaní zistil, že okresný súd v zásade postupoval v konaní plynulo do vyhlásenia medzitýmneho rozsudku 4. novembra 2003. Za jediné výraznejšie obdobie nečinnosti v tejto etape ústavný súd považuje obdobie od 30. augusta 2000 (žiadosť okresného súdu na predloženie kúpnych zmlúv Okresnému úradu Košice III) do 7. februára 2001 (nariadenie pojednávania).

Ďalšie obdobia nečinnosti ústavný súd zistil v postupe okresného súdu po vrátení veci z odvolacieho súdu (16. novembra 2004), ktorý vytkol okresnému súdu aj viaceré procesné pochybenia. Okresný súd až 9. augusta 2005 rozhodol o pripustení zmeny návrhu (nečinnosť takmer deväť mesiacov) a pojednávanie vo veci (na 9. jún 2006) nariadil až 2. mája 2006 (nečinnosť ďalších takmer deväť mesiacov). V tejto etape rýchlosť konania ovplyvnila viacnásobná zmena zákonného sudcu, čo však nie je okolnosť, ktorú ústavný súd pri posudzovaní zbytočných prietáhov v konaní zohľadňuje.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd konštatoval, že okresný súd svojím postupom, ktorý nesmeroval účinne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky v posudzovanej veci, porušil jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 176/99 v ďalšom období konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľka žiadala, aby jej bolo priznané finančné zadosťučinenie 40 000 Sk s odôvodnením, že dlhodobé predlžovanie súdneho konania veľmi nepriaznivo vplýva na jej psychické rozpoloženie a podľa jej názoru porušovanie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov nemožno dostatočne kompenzovať len konštatovaním jeho porušenia a príkazom okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov.

Pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia ústavný súd zohľadnil doterajšiu dĺžku konania, jeho celkový priebeh, obdobie, v ktorom došlo k zbytočným prietahom, a ďalšie okolnosti prípadu a dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún) primerané konkrétnym okolnostiam prípadu.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním advokátom JUDr. J. Č. konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich vyčíslil sumou 5 788 Sk (slovom päťtisíc sedemstoosemdesiatosem slovenských korún) spolu za dva úkony právnej pomoci vykonané v roku 2006 po 2 730 Sk podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov a po 164 Sk režijný paušál.

Vzhľadom na to, že právny zástupca zastupoval v konaní pred ústavným súdom vo viacerých samostatných sťažnostiach takmer všetkých žalobcov ako sťažovateľov (napr. I. ÚS 263/06, II. ÚS 286/06, III. ÚS 313/06, I. ÚS 270/06), čo v podstatnej miere znížilo nároky na prípravu zastupovania, spísanie sťažnosti, ústavný súd znížil takto vypočítanú odmenu za poskytovanie právnych služieb o jednu polovicu, t. j. na 2 894 Sk.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku) podľa výroku rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. novembra 2007